

”ראש שרשרת המזון”, מאת ת”ק בויל

תרגום: נטע בר יוסף־פז

העניין היה שהייתה לנו בעיה קטנה עם העלייה בכמות החרקים שם, ותאמינו לי, החומר המאזן שלכם, המלתיין¹ והפירתרום² וכל שאר המוצרים שמכונים ”ידידותיים לסביבה”, לא התחילו אפילו להשפיע, אפילו לא טיפה, אני מנסה לומר שהם היו חסרי תועלת לחלוטין – יכולנו כבר לרסס בשאנל 5, בהתחשב בתועלת שזה הביא. ואתם צריכים להבין שהאנשים האלה היו פשוט מכוסים בחרקים יום ולילה – והעובדה שהם בקושי לבשו משהו רק החמירה את הבעיה. דמיינו אם תוכלו, רבותי, ילד קטן ועירום בן שנתיים, שחור מזובים ויתושים עד כדי כך שנראה כאילו הוא לובש גטקס, או את האם הצעירה שממש רעדה מההתכווצויות של המלריה, עד כדי כך שהיא אפילו לא יכלה לקרב דיאט־קולה לשפתיים – זה היה פתטי, פשוט פתטי, כמו משהו מימי הביניים... ובכן, בכל מקרה, התקבלה ההחלטה ללכת על די־די־טי. לטווח הקצר. רק כדי להשיג שליטה במצב, אתם מבינים.

כן, זה נכון, סנטור, די־די־טי: דיכלורו־דיפניל־טריכלורו־אתאן.

כן, אני מודע לחלוטין לעובדה, אדוני. אבל רק מפני שאנחנו אסרנו על כך כאן בארץ, בגלל הלחץ של נציג הצפרים ושל המסוממים בסוכנות להגנת הסביבה, זה לא אומר ששאר העולם – במיוחד העולם המתפתח – צריך להצטרף גם. וזו מילת המפתח כאן, סנטור: מתפתח. אתה צריך להבין שאנחנו מדברים כאן על בורנאו,

* T.C. Boyle (1994). *Without A Hero*. New York: Penguin Books.

1 קוטל חרקים.

2 חומר הדברה המופק מצמח החרצית.

לא פורט טאוונסנד או אינאמקלו.³ האנשים האלה לא יודעים שום דבר על תברואה, על מלחמה במחלות, על קטילת מזיקים – או על היגינה אישית, אם אתה דווקא רוצה לדעת. יורדים כאן 3,000 מ"מ משקעים בשנה, מינימום. הם אוכלים שורשים מהאדמה בג'ונגל. יש להם עדיין צייד קרקפות ליד הנהר ברג'אנג, למען השם. ואנא, אל תשכח שהם ביקשו מאיתנו להיכנס לשם, ממש התחננו לפנינו – ולא רק ארגון הבריאות העולמי, אלא גם הסולטן של ברונאי⁴ והממשלה בסראוואק. עשינו ככל יכולתנו כדי לסייע להם ולהגיע למטרה שלנו בזמן הקצר ביותר ובאמצעים הישירים והאפקטיביים ביותר. כיוונו לאוויר. כמוכן. ואף אחד לא יכול היה לצפות את התוצאות, אף אחד, גם אם היינו יוצאים במאה הצהרות לגבי השפעה סביבתית – זה היה פשוט אחד הדברים האלה, התרחשות חריגה. ואין שום דרך להתגונן מדבר כזה. לא דרך שאני יודע עליה, בכל אופן... זחלים? כן, סנטור, זה נכון. זה היה הסימן הראשון: זחלים. אבל תן לי לעשות לך כאן רגע סדר.

אתה מבין, בחוץ בשטח יש להם שם גגות כאלה שעשויים מעלי דקל שזורים – אפשר לראות אותם גם בערים, אפילו בבינטולו או בברונאי – והם באמת די אפקטיביים, תתפלא. 3,000 מ"מ של גשם, הם צריכים למצוא דרך למנוע ממנו להגיע לבקתה, ובמשך מאות שנים, זה היה זה. עלי דקל. ובכן, זה היה חודש אחרי שריססנו בפעם האחרונה, ואני יושב ליד השולחן שלי בקרוואן, חושב על פרויקט הניקוז בקוצ'ין, נהנה מהעובדה שבפעם הראשונה אחרי שנה אני לא מועך יתושים על כל העורף שלי, כשלפתע דפיקה בדלת. זה אדון מבוגר, מקועקע מכף רגל עד ראש, לבוש רק במכנסי ריצה קצרים – הם מתים על המכנסיים האלה, דרך אגב, הבד המבריק והתפרים ההדוקים העשויים במכונה, כל הארץ, גברים ונשים וילדים, הם לא יכולים להפסיק ללבוש אותם... בכל מקרה, הוא ראש הכפר המקומי והוא נרגש מאוד, משהו לגבי הגגות – אטאפ, הם קוראים להם. זה כל מה שהוא יכול לומר. אטאפ, אטאפ, שוב ושוב.

יורד גשם, כמוכן. תמיד יורד גשם. אז אני מתעטף במעיל הגשם שלי, מתניע את הארבע על ארבע והולך להעיף מבט. ואכן, כל גגות האטאפ מתמוטטים, לא רק בכפר שלו, אלא בכל אזורי המטרה. האנשים מצטופפים שם במכנסי הריצה שלהם,

3 עיירות במדינת וושינגטון בארה"ב (Port Townsend, Enumclaw).

4 ברונאי (Brunei) היא מדינה באי האסייתי בורנאו (Borneo).

נראים די אומללים, ובוזה אחר זה הגגות ממשיכים לקרוס, זה משונה, ובהדרגה אני מבין שהמתקפה של ראש הכפר התחילה לכלול מונח חדש ובלתי מוכר לי עד אז – המילה זחל, כפי שמסתבר, בדיאלקט האיבאן. אבל מי היה יכול לקשר בין שלושה מטסים של מטוס הריסוס לבין הגגות ההרוסים האלה?

האנשים שלנו בסוף פענחו את הכול אחרי שבועיים. לכימיקל, שדרך אגב הפחית את מספר היתושים באופן משמעותי, הייתה תופעת לוואי מצערת של קטילת הצרעה הקטנה – יש לי את השם שלה איפשהו בדוח שלי כאן, אם אתה מתעניין – שהטרף שלה הוא סוג של זחל שניזון מעלי תמר. טוב, אחרי שהצרעות הסתלקו, הזחלים הטילו ביצים והתרבו בלי הגבלה ולעסו את הגגות לפירורים, וזה היה מצער, אנחנו מודים, והייתה לנו באמת חריגה בעלות עם ההחלפה של הגגות בפח... אבל האנשים היו שמחים יותר, אני חושב, לטווח הרחוק, מפני שבוא נודה על האמת, לא משנה כמה הרוק אתה אורג את עלי הדקל האלה, הם לא יאטמו נגד הגשם כמו פח. כמובן, שום דבר לא מושלם, וקיבלנו הרבה תלונות על הגשם שמכה על הלוחות, אנשים שלא יכולים לישון ומה לא...
כן, אדוני, זה נכון – הזכוכים היו הבאים בתור.

טוב, אתה צריך להבין את הממדים העצומים של בעיית הזכוכים בבורנאו, אין שום דבר ברהשוואה, אולי חוץ משביתת פועלי אשפה בניו יורק. כל דקה ביום יש לך זכוכים בכל מקום, במעלה האף שלך, בפה שלך, באוזניים שלך, בעיניים שלך, זכוכים באורז שלך, בקולה שלך, בסינגפור סלינג⁵ ובג'ין ריקי⁶ שלך. זה מספיק כדי להסיח את דעתך, שלא להזכיר את המחלות שהדברים האלה מביאים, מדיזנטריה לטיפוס, לכולרה ובחזרה את כל הסיבוב מחדש. וברגע שאוכלוסיית היתושים פחתה, נראה היה שהזכוכים התרבו ומילאו את כל החלל שנותר – בורנאו לא הייתה בורנאו בלי איזה חרק ארור שמשחיר את האוויר.

כמובן, זה היה לפני שהאנשים שלנו איתרו את הבעיה עם הזחלים והצרעות וכל זה, ואז הבנו שאם הייתה לנו כזאת הצלחה עם היתושים, למה שלא נטאטא את הקרקע בכמה סדרות, נעמיס מרסס על הסוזוקי בראט ונחטא את הבקתות, שלא להזכיר את בורות הביוב הפתוחים, שכפי שאתה יודע, הם לא יותר ממצע להתרבות זכוכים, פרעושים וחרקים עוקצים מכל סוג. לפחות זו הייתה טעות בפתרון, ולא

5 סינגפור סלינג – קוקטייל שמבוסס על ג'ין וברנדי.

6 ג'ין ריקי – קוקטייל שמבוסס על ג'ין, ליים וסודה.

התעלמות מהמצב. לפחות ניסינו.

אני צפיתי בעצמי בזכוכים המתים. יום אחד הם מילאו את הקרוואן בכזאת כמות שלא יכולתי למצוא את הניירת שלי, שלא לדבר על לנסות לעבור עליה, וביום למחרת הם התאספו על החלונות, מתנדנדים מסביב כאילו הם שיכורים. ביום שלאחר מכן הם כבר לא היו. פשוט ככה. ממיליון זכוכים בקרוואן לאפס... טוב, אף אחד לא היה יכול לצפות את זה, סנטור.

השממיות אכלו את הזכוכים, כן. כולכם מכירים את השממיות, אני מניח, רבותיי? אלה הלטאות שראיתם בטיולים שלכם להוואי, צבעוניות מאוד, מסתובבות בבתים ומחפשות מקקים וזכוכים, כמעט כמו חיות מחמד, אבל ברור שהן חיות בר, אל תשכחו, והן בדיוק לא היגייניות כמו כל דבר אחר שאני יכול לחשוב עליו, חוץ מזכוכים אולי.

כן, אל תשכח, אדוני, אנחנו מביטים על זה עכשיו בדיעבד, אבל באותו זמן אף אחד לא הקדיש מחשבה לשממיות, או למה שהן אכלו – הן היו רק עוד עוברת חיים באזור הטרופי. יתושים, לטאות, עקרבים, עלוקות – רק תגידו, יש להם שם הכול. כשהזכוכים התחילו להצטבר על אדני החלונות כמו סחף, באופן טבעי השממיות חגגו עליהם, וטרפו אותם בכמויות עד שהן נראו כמו נקניקים זוחלים על הקירות. באותם מקומות שהן נעו בהם תמיד מהר כל כך שאף פעם לא היית בטוח אם ראית אותן, עכשיו הן התנודדו על הרצפה, שכבו בפינות, נתלו על פתחי האוויר כמו מגנטים – ואפילו אז אף אחד לא התייחס אליהן במיוחד, עד שהן הופיעו ברחובות שכובות על הגב. תאמינו לי, קיבלנו אישור על הרבה דברים לגבי ההצטברות של המוצרים האלה, כשעולים בשרשרת המזון והיעילות – או חוסר היעילות – של שיטות מסוימות, בכך אין ספק...

החתולים? איתם זה נהיה דביק, ממש דביק. אתם מבינים, אף אחד לא באמת איבד שעות שינה בגלל ערימה של לטאות מתות – אם כי ערכנו בדיקות באופן קבוע, והן אישרו את מה שציפינו למצוא, כלומר שהמוצר היה מרוכז בכמות גדולה בשממיות בגלל המספר הגבוה של זכוכים נגועים שהן צרכו. אבל לטאות הן דבר אחד וחתולים זה דבר אחר. לאנשים האלה יש באמת חיבה לחתולים שלהם – אין בית או בקתה, לא משנה כמה פרימיטיבי הוא יהיה, שאין בו לפחות שני חתולים. דברים מטונפים למראה, ארוכי רגליים וכחולים, אולי, לחלוטין לא החיות שתראה כאן, אבל זה מה שהיה שם: הם אהבו את החתולים שלהם. מפני שהחתולים היו שימושיים, אתם מבינים – בלעדיהם המקום היה שורץ מכרסמים תוך שבוע.

אתה צודק, סנטור, כן – זה בדיוק מה שקרה.

אתם מבינים, לחתולים היה יום כיף עם השממיות החלושות – אתם יכולים לדמיין, אם למישהו מכם היה פעם חתול, את החדווה שהחיות האלה חשות לראות את האויבים שלהן, הלטאה הסופר־מהירה הזאת, שעכשיו בקושי זוחלת כמו איזה חרק על הרצפה. טוב, בקיצור, החתולים אכלו כל שממית מתה או גוססת בארץ, מחרטום ועד זנב, ואז החתולים התחילו למות... שלדעתי זו לא הייתה כזאת אבידה גדולה, לולא החולדות. פתאום היו חולדות בכל מקום – לא יכולת לנסוע ברחוב בלי לדרוס שש מהן בבת־אחת. הן זיהמו את מאגרי הדגנים, נפלו לבארות ומתו, נשכו תינוקות ישנים בעריסות שלהם. אבל זה לא מה שהיה הכי גרוע, לא לטווח הארוך. לא, הכול באמת התמוטט אחר כך. תוך חודש קיבלנו דיווחים מכל מיני מקומות על מגפת דבר, וכמובן איתרנו את כולם ווידאנו שכולם יקבלו אנטיביוטיקה, אבל בכל זאת איכרנו כמה, והחולדות המשיכו להגיע...

זאת הייתה התוכנית שלי, כן. אני עשיתי סיעור מוחות לילה אחד, בזמן שחולדות מתרוצצות בכל הקרוואן שלי כאילו יצאו מאיזה סרט אימה, ובינתיים הכפריים בפאניקה בגלל האיום של המגפה, ומגיע זרם של דיווחים היסטריים בלתי פוסקים מפנים הארץ – אנשים שנהיו שחורים, נפוחים ומתפוצצים, כאלה דברים – טוב, כמו שאני אומר, אני המצאתי תוכנית, תחליף זמני, לא מושלם, לא זול; אבל בנקודה הזאת, אני בטוח שכולכם תסכימו, משהו היה צריך להיעשות.

זה נגמר בזה שהיינו צריכים להגיע עד אוסטרליה בשביל החתולים, רוקנו את כל המתקנים של צער בעלי חיים ומה לא, אם כי אספנו את רובם באינדונזיה ובסינגפור – בערך ארבעה עשר אלף סך הכול. ועדיין, זה עלה לנו – מקדמה ודלק מטוסים ושעות נוספות של הטייסים וכיוצא באלה – אבל באמת הרגשנו שממש אין ברירה. זה היה כאילו כל הטבע התקומם נגדנו.

אבל בכל זאת, בהתחשב בכל הנסיבות, ארה"ב זכתה בהרבה חברים חדשים באותו יום שהצנחנו את החתולים האלה, והייתם צריכים לראות אותם, רבותי, המצנחים והרתמות הקטנים שהמצאנו, ארבעה עשר אלף כאלה, חתולים בכל צבעי הקשת, חתולים עם אוזן אחת, בלי אוזניים, חצי זנב, שלוש רגליים, חתולים שאפשר היה להתגאות בהם בתחרות בספרינגפילד, מסצ'וסטס, וכולם מסתחררים להם למטה מהשמיים, כמו פיתית שלג ענקיים...

זה היה משהו. זה היה ממש משהו.

כמובן, כולכם ראיתם את הרוחות. היו גורמים אחרים שלא הבאנו בחשבון,

התנאים המסוכנים בשדות האורז והקסאוה – אנחנו לא יודעים עד היום איזה זנים של חיות מתו בהיסח הדעת על ידי הריסוס הראשוני, זו פשוט תעלומה – אבל החדקוניות ומה לא גבו את החלק שלהן מהיבולים בשנה ההיא, ועד שהצנחנו את החתולים, טוב, האנשים היו די רעבים, ואני מניח שזה היה בלתי נמנע שאיבדנו חלק גדול מהם במקום. אבל יש לנו תוכנית סיוע שם עכשיו, ומשהו תקף את החולדות – אנחנו עדיין לא יודעים מה, אנחנו חושבים שזה נגיף – והשממיות, כך אומרים לי, עושות קאמבק.

אז מה שאני אומר זה, שהיה יכול להיות יותר גרוע, ושתמיד יש אור בקצה המנהרה, רבותי, תסכימו איתי?